

دانشگاه ارومیه
دانشکده‌ی ادبیات و علوم انسانی

گروه زبان و ادبیات فارسی

پایان نامه جهت اخذ درجه کارشناسی ارشد رشته‌ی زبان و ادبیات فارسی

عنوان:

**بررسی و مقایسه شخصیت کودک و نوجوان در آثار داستانی هوشنگ مرادی کرمانی و محمدرضا
بایرامی**

استاد راهنما: آقای دکتر عبدالناصر نظریانی

تنظیم و نگارش:

علی علی زاده اصل

شهریور ۱۳۹۱

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

تقدیم به:

پدر و مادر عزیزم

تقدیر و سپاس

سپاس خدای را که سخنوران، در ستودن او بمانند و شمارندگان، شمردن نعمتهای او ندانند و کوشندگان، حق او را گزاردن نتوانند. و سلام و دورد بر محمد و خاندان پاک او، طاهران معصوم، هم آنان که وجودمان وامدار وجودشان است؛ و نفرین پیوسته بر دشمنان ایشان تا روز رستاخیز... بدون شک جایگاه و منزلت معلّم، اجل از آن است که در مقام قدردانی از زحمات بی شائبهی او، با زبان قاصر و دست ناتوان، چیزی بنگاریم.

اما از آنجایی که تجلیل از معلّم، سپاس از انسانی است که هدف و غایت آفرینش را تأمین میکند و سلامت امانتهایی را که به دستش سپردهاند، تضمین؛ بر حسب وظیفه و از باب "من لم یشکر المخلوق لم یشکر الخالق". از پدر و مادر عزیزم... این دو معلّم بزرگوارم... که همواره بر کوتاهی و درستی من، قلم عفو کشیده و کریمانه از کنار غفلتهایم گذشتهاند و در تمام عرصههای زندگی یار و یآوری بیچشم داشت برای من بودهاند؛ از استاد ارجمند و با کمالات؛ دکتر عبدالناصر نظریانی که در کمال سعه صدر، با حسن خلق و فروتنی، از هیچ کمکی در این عرصه بر من دریغ نمودند و زحمت راهنمایی این رساله را بر عهده گرفتند؛ و از اساتید فرزانه و دلسوزم؛ جناب آقای دکتر عبدالله طلوعی آذر و جناب آقای دکتر علیرضا مظفری که زحمت داوری این رساله را متقبّل شدند؛ کمال تشکر و قدردانی را دارم. از اساتید گروه زبان و ادبیات دانشگاه ارومیه و دانشگاه اراک که از ایشان علم آموختم کمال تشکر را دارم.

از دوستان عزیزم آقایان قاسم مهرآور، حسن مهری، سید لطیف حسینی و سعید خضری، به خاطر کمک هایشان کمال تشکر و قدر دانی را می نمایم و در پایان از خانوادهام بخاطر حمایت بیدریغشان ممنونم. می باشد که این خردترین، بخشی از زحمات آنان را سپاس گوید.

چکیده

ادبیات کودک و نوجوان از موضوعات نوپا در حوزه ادبیات فارسی است که در دوره معاصر مورد توجه نویسندگان و شاعران قرار گرفته است. هوشنگ مرادی کرمانی و محمد رضا بایرامی از نویسندگان توانای حوزه ی کودک و نوجوان ادبیات داستانی معاصر ایران هستند و در آثاری که خلق می کنند به شخصیت کودک و نوجوان نگاه خاصی دارند. تعداد زیادی از داستان های هر دو نویسنده به مسائل بچه های روستا می پردازد. و کارهایی که کودکان و نوجوانان در روستا برعهده می گیرند باعث استقلال شخصیتی آنها می شود. اکثر شخصیت های اصلی آثار داستانی هوشنگ مرادی کرمانی و محمد رضا بایرامی کودک و نوجوان هستند و مردها نقش این شخصیت ها را بر عهده گرفته اند. این امر نشان دهنده آن است که هر دو نویسنده ترجیح داده اند از شخصیت های اصلی و فرعی مرد استفاده کنند.

شخصیت، عنصر اصلی تشکیل دهنده داستان است که در عناصر داستان نویسی به ایستا و پویا، ساده و جامع، اصلی و فرعی تقسیم بندی می شود. در این رساله شخصیت ها هم از لحاظ عناصر داستانی و هم از لحاظ شرح شخصیتی مورد بررسی قرار گرفته اند؛ ولی تاکید ما بیشتر بر شرح شخصیتی کودک و نوجوان در آثار داستانی هر دو نویسنده می باشد. از جمله: خصوصیات اخلاقی و روانی، رفتار با افراد و گروه های مختلف از قبیل: رفتار با خانواده، خویشاوندان، همسایگان، معلم، موجودات زنده و بی جان و...، وصف جسمانی، وصف لباس، وصف خانه، رفتارهای اقتصادی، باورهای مذهبی و باورهای خرافی شخصیت ها را مورد ارزیابی قرار داده ایم. بررسی ها نشان داد که هر دو نویسنده به خصوصیات اخلاقی که تشکیل دهنده شخصیت کودک و نوجوان است و خانواده که بیشترین زمان زندگی کودک و نوجوان در آن سپری می شود، اهمیت زیادی داده اند. از آنجایی که داستان ها به صورت ناخود آگاه در تربیت کودک و نوجوان تاثیر می گذارد، سعی ما بر این بود تا زوایای شخصیتی کودک و نوجوان داستان را شرح و بسط دهیم؛ زیرا با این کار شخصیت های داستانی نویسنده آشکارتر می شود و تاثیری را که بر کودک و نوجوان می گذارد، نمایان می گردد.

کلید واژه ها: ادبیات داستانی، هوشنگ مرادی کرمانی، محمدرضا بایرامی، شخصیت، کودک و نوجوان.

فهرست مطالب

صفحه	عنوان
.....۲	مقدمه
.....۲	فصل اول: کلیات تحقیق
.....۳	تعریف مساله و بطن اصاری تحقیق
.....۳	فرضیه تحقیق
.....۳	اهداف تحقیق
.....۳	اجزای تحقیق
.....۴	بشرفیه تحقیق
.....۴	روش تحقیق و مراحل آن
.....۴	اهمیت تحقیق
.....۵	منابع تحقیق
.....۵	۱-۱) کودک ککست؟
.....۵	۱-۲) نوجوان ککست؟
.....۶	۱-۳) تعرف داستان
.....۶	۱-۴) داستان کوتاه
.....۷	۱-۵) داستان بلند
.....۷	۱-۶) رمان
.....۷	۱-۷) ادبلیت کودک ونوجوان

.....۸.....	(۱-۸) بهترینه ادبیت کودک ونوجوان
.....۹.....	(۱-۹) ادبیت کودک ونوجوان از اسلام تا مشروطیت
.....۹.....	(۱-۱۰) ادبیت کودک ونوجوان از مشروطیت تا انقلاب اسلامی
.....۱۰.....	(۱-۱۱) انقلاب اسلامی ایران و ادبیت کودک ونوجوان
.....۱۱.....	(۱-۱۲) اهمیت ادبیت کودک ونوجوان
.....۱۱.....	(۱-۱۳) اهداف ادبیت کودک ونوجوان
.....۱۲.....	(۱-۱۴) زندگی نامه و آثار
.....۱۲.....	(۱-۱۴-۱) هوشنگ مرادی کرمانی.....
.....۱۳.....	(۱-۱۴-۲) محمد رضا بایامی.....
	فصل دوم: شخصیت در داستان
.....۱۵.....	(۲-۱) شخصیت
.....۱۶.....	(۲-۲) عوامل شکل گیری شخصیت
.....۱۷.....	(۲-۳) باور پذیری شخصیت ها
.....۱۹.....	(۲-۴) نام گذاری شخصیت ها
.....۱۹.....	(۲-۵) رابطه شخصیت و دیگر عناصر
.....۲۰.....	(۲-۶) تغییری و تحولات اشخاص داستان
.....۲۱.....	(۲-۷) رفتار با محیط
.....۲۱.....	(۲-۸) رابطه نویسنده و شخصیت داستانی
	فصل سوم: خلاصه داستان ها و عناصر داستان

بخش اول: خلاصه داستان ها

.....۲۴

خلاصه داستان های کوتاه

.....۲۴

۳-۱-۱) خلاصه داستان های تنور..... ۲۴

۳-۱-۲) داستان قصه های میجی..... ۲۷

۳-۱-۳) خلاصه داستان های پلوخورش..... ۲۹

۳-۱-۴) خلاصه داستان های لیخند انار..... ۳۱

۳-۱-۵) خلاصه داستان های به دنبال صدای او

.....۳۶

۳-۱-۶) خلاصه داستان سیچار بلند مدرسه ما..... ۳۹

۳-۱-۷) خلاصه داستان همراهان..... ۴۰

۳-۱-۸) خلاصه داستان افسانه اژدها و آب ۴۰

داستان های بلند

.....۴۰

۳-۱-۹) خلاصه داستان نخل..... ۴۰

۳-۱-۱۰) خلاصه داستان شما که غریبه نیستی..... ۴۱

۳-۱-۱۱) خلاصه داستان خمره..... ۴۲

خلاصه داستان بچه های قالیافخانه

.....۴۳

۳-۱-۱۲) خلاصه داستان اول..... ۴۳

۳-۱-۱۳) خلاصه داستان دوم..... ۴۳

۳-۱-۱۴) خلاصه مربای شریخی..... ۴۴

۳-۱-۱۵) خلاصه مشت بر پوست..... ۴۵

- ۴۶ خلاصه داستان مثل شب چهارده (۳-۱-۱۶)
- ۴۶ خلاصه داستان ناز بالش (۳-۱-۱۷)
- ۴۷ خلاصه داستان نه تر نه خشک (۳-۱-۱۸)
- ۴۸ خلاصه داستان گرگ ها از برف نمی ترسند (۳-۱-۱۹)
- ۵۰ خلاصه داستان کوه مرا صدا زد (۳-۱-۲۰)
- ۵۱ خلاصه داستان بر لبه ی پرتگاه (۳-۱-۲۱)
- ۵۲ خلاصه داستان در ییلاق (۳-۱-۲۲)
- ۵۴ خلاصه داستان مردگان باغ سبز (۳-۱-۲۳)
- ۵۶ خلاصه داستان فصل درو کردن خرمن (۳-۱-۲۴)
- ۵۷ خلاصه داستان سای ملخ (۳-۱-۲۵)
- ۵۹ خلاصه داستان دود پشت تپه (۳-۱-۲۶)
- ۶۱ خلاصه داستان عقاب های تپه ۶۰ (۳-۱-۲۷)

.....۶۲

عناصر داستانی

- ۶۹ شخصیت اصلی (۳-۲-۲۸)
- ۷۰ شخصیت های فرعی (۳-۲-۲۹)
- ۷۰ شخصیت پوی (۳-۲-۳۰)
- ۷۱ شخصیت ایستا (۳-۲-۳۱)
- ۷۱ شخصیت جامع (۳-۲-۳۲)
- ۷۲ شخصیت ساده (۳-۲-۳۳)

فصل چهارم: شرح شخصیتی کودک و نوجوان در داستان ها

.....۷۴	(۴-۱) خصوصیات اخلاقی و روانی
۷۵	(۴-۱-۱) اعتماد به نفس
۷۸	(۴-۱-۲) الگو قرار دادن
۷۸	(۴-۱-۳) به راحتی ارتباط برقرار کردن و مرکز توجه قرار گرفتن
۷۹	(۴-۱-۴) بر عهده گرفتن کارها و کمک کردن
۸۲	(۴-۱-۵) به اشتباه خود پی بردن
۸۴	(۴-۱-۶) بحث و مباحثه کردن
۸۵	(۴-۱-۷) بی خیال بودن پسرها
۸۵	(۴-۱-۸) به فکر آبرو بودن
۸۶	(۴-۱-۹) پنهان کاری کردن
۸۷	(۴-۱-۱۰) جستجو گر و بیگانه بودن
۸۸	(۴-۱-۱۱) جوان مرد نشان دادن خود
۹۰	(۴-۱-۱۲) حساس بودن دخترها
۹۱	(۴-۱-۱۳) حرف شنوی
۹۱	(۴-۱-۱۴) داشته های خود را بهتر جلوه دادن
۹۳	(۴-۱-۱۵) سماجت و پررویی
۹۵	(۴-۱-۱۶) شیطنت و بازیگوشی
۹۶	(۴-۱-۱۷) شاد بودن

- ۹۷ (۴-۱-۱۸) شجاعت
- ۹۹ (۴-۱-۱۹) عزت نفس
- ۱۰۰ (۴-۱-۲۰) کم حرف بودن
- ۱۰۱ (۴-۱-۲۱) مهمان نواز بودن
- ۱۰۲ (۴-۱-۲۲) بدبختی
- ۱۰۳ (۴-۱-۲۳) ترس
- ۱۰۹ (۴-۱-۲۴) پر حرف بودن
- ۱۰۹ (۴-۱-۲۵) حسادت کردن
- ۱۱۰ (۴-۱-۲۶) حریص بودن
- ۱۱۱ (۴-۱-۲۷) خبرچینی
- ۱۱۲ (۴-۱-۲۸) خجالتی بودن
- ۱۱۳ (۴-۱-۲۹) گری کردن
- ۱۱۳ (۴-۱-۳۰) لج بازی
- ۱۱۵ (۴-۱-۳۱) مسخره کردن

.....۱۱۷ (۴-۲) رفتار با خانواده

- ۱۱۷ (۴-۲-۱) شاد کردن
- ۱۱۹ (۴-۲-۲) کمک کردن
- ۱۲۱ (۴-۲-۳) مودب بودن
- ۱۲۳ (۴-۲-۴) آزار و اذیت کردن

- ۱۲۵ ترسیدن (۴-۲-۵)
- ۱۲۶ حرف گوش نکردن (۴-۲-۶)
- ۱۲۹ دو به هم زنی کردن (۴-۲-۷)
- ۱۳۰ قهر کردن (۴-۲-۸)
- ۱۳۱ گریه کردن (۴-۲-۹)
- ۱۳۲ مسخره کردن (۴-۲-۱۰)
- ۱۳۴ ناراحت کردن (۴-۲-۱۱)
- ۱۴۰ رفتار با خویشانان (۴-۳)
- ۱۴۰ احترام گذاشتن (۴-۳-۱)
- ۱۴۲ شوخی کردن (۴-۳-۲)
- ۱۴۳ کمک کردن (۴-۳-۳)
- ۱۴۴ مهربان بودن (۴-۳-۴)
- ۱۴۷ رفتار با همسایگان (۴-۴)
- ۱۴۷ خوش رفتاری (۴-۴-۱)
- ۱۴۸ بد رفتاری (۴-۴-۲)
- ۱۴۹ رفتار با معلم (۴-۵)
- ۱۴۹ احترام گذاشتن (۴-۵-۱)
- ۱۵۲ کمک کردن (۴-۵-۲)
- ۱۵۳ آزار و اذیت کردن (۴-۵-۳)

۱۵۵(۴-۶) رفتار با دیگران.
۱۵۵(۴-۶-۱) احترام گذاشتن
۱۵۸(۴-۶-۲) از حق خود دفاع کردن
۱۶۱(۴-۶-۳) شاد کردن
۱۶۳(۴-۶-۴) شوخی کردن
۱۶۶(۴-۶-۵) همکاری کردن
۱۶۸(۴-۶-۶) آزار و اذیت
۱۷۱(۴-۶-۷) عصبانی کردن
۱۷۲(۴-۷) رفتار با موجودات زنده.
۱۷۲(۴-۷-۱) ترحم کردن
۱۷۴(۴-۷-۲) حرف زد
۱۷۶(۴-۷-۳) کمک کردن
۱۷۷(۴-۷-۴) نوازش کردن
۱۷۹(۴-۷-۵) آزار و اذیت
۱۸۳(۴-۷-۶) ترساندن
۱۸۴(۴-۷-۷) متنفر بودن
۱۸۶(۴-۸) رفتار با موجودات بی جان.
۱۸۶(۴-۸-۱) حرف زدن
۱۸۶(۴-۸-۲) دوست داشتن

۱۸۸ (۴-۹) وصف جسمانی
۱۸۸ پا (۴-۹-۱)
۱۸۸ دست (۴-۹-۲)
۱۸۸ سر (۴-۹-۳)
۱۸۹ شکم (۴-۹-۴)
۱۸۹ صورت (۴-۹-۵)
۱۹۰ قد (۴-۹-۶)
۱۹۲ (۴-۱۰) وصف لباس
۱۹۲ لباس نو (۴-۱۰-۱)
۱۹۳ لباس تمیزی (۴-۱۰-۲)
۱۹۳ لباس کهنه (۴-۱۰-۳)
۱۹۵ لباس کتف (۴-۱۰-۴)
۱۹۶ (۴-۱۱) وصف خانه
۱۹۶ خانه ثروتمند (۴-۱۱-۱)
۱۹۶ خانه فقیرانه (۴-۱۱-۲)
۱۹۹ (۴-۱۲) رفتارها اقتصادی
۱۹۹ احساس نظرمندی (۴-۱۲-۱)
۲۰۱ دست و دل بازی (۴-۱۲-۲)
۲۰۱ ذخیره کردن (۴-۱۲-۳)

۲۰۲ (۴-۱۳) باورهای مذهبی
۲۰۲ (۴-۱۳-۱) از زبی قرآن رد شدن
۲۰۲ (۴-۱۳-۲) به فکر مرده بودن
۲۰۳ (۴-۱۳-۳) با برکت بودن
۲۰۴ (۴-۱۳-۴) چشم زخم
۲۰۴ (۴-۱۳-۵) دعا کردن
۲۰۵ (۴-۱۳-۶) شفای بهاران
۲۰۶ (۴-۱۳-۷) قسم خوردن
۲۰۶ (۴-۱۳-۸) متوسل شدن
۲۰۸ (۴-۱۳-۹) نماز خواندن
۲۰۸ (۴-۱۳-۱۰) نذر کردن
۲۰۹ (۴-۱۴) باورهای خرافی
۲۰۹ (۴-۱۴-۱) از بی رفتن نان
۲۰۹ (۴-۱۴-۲) بخت
۲۰۹ (۴-۱۴-۳) طلسم
۲۱۰ (۴-۱۴-۴) شفای بهار
۲۱۱ (۴-۱۴-۵) نفرین موجودات
	فصل پنجم: نتیجه گیری
۲۱۳ نتیجه گیری

پیشنهادها

.....۲۱۸.....

فهرست منابع

.....۲۱۹.....

چکیده انگلیسی

.....

فصل اول: کلیات تحقیق

بر هیچ یک از اهل ادب پوشیده نیست، که ادبیات کودک و نوجوان یکی از حوزه‌های نوپای ادبیات فارسی است. نویسندگان زیادی در این حوزه آثاری را به نظم و نثر در آورده‌اند. شماری از نویسندگان به صورت جداگانه برای کودک و نوجوان داستان خلق کرده‌اند. هوشنگ مرادی کرمانی و محمدرضا بایرامی از نویسندگان ادبیات کودک و نوجوان هستند. که در داستان‌هایشان به دغدغه‌های کودک و نوجوان می‌پردازند. نگارنده با تحقیق‌هایی که انجام داد پی برد. آنها به خوبی شخصیت‌های کودک و نوجوان را در داستان‌هایش خلق می‌کند و خواننده به راحتی می‌تواند با شخصیت‌های کودک و نوجوان همذات‌پنداری کند. شخصیت‌ها کودک و نوجوان با اینکه در خانواده‌های فقیر زندگی می‌کنند ولی از اعتماد به نفس کافی برخوردارند. بسیاری از داستان‌های هر دو نویسنده کودک و نوجوان روستایی را به تصویر می‌کشد و مشکلات آنها را برای خواننده عیان می‌کند. در داستان‌های هر دو نویسنده به خصوصیات اخلاقی که تشکیل‌دهنده‌ی شخصیت است توجه ویژه‌ای می‌شود. خانواده در در داستان‌های هر دو نویسنده نقش زیادی را ایفا می‌کند و کودک و نوجوان با خانواده رفتار خوبی دارند. در تعدادی از داستان‌های مرادی کرمانی شخصیت کودک و نوجوان پدر یا مادر ندارند که از زندگی خود نویسنده تاثیر پذیرفته است. در داستان‌های بایرامی به مسائل مذهبی توجه خاصی شده است

تعریف مسأله و بیان اصلی تحقیق

شخصیت از مهمترین و اصلی‌ترین عناصر داستان نویسی است. داستان بدون شخصیت معنی و مفهومی ندارد. کل داستان حول محور شخصیت می‌چرخد و با رفتار شخصیت‌ها داستان شکل می‌گیرد. نگارنده با بررسی‌هایی که در مورد شخصیت کودک و نوجوان در آثار داستانی هوشنگ مرادی کرمانی و محمد رضا بایرامی داشت. به این نتیجه رسید که در داستان‌های مرادی کرمانی و بایرامی اغلب شخصیت‌های اصلی، کودک و نوجوان هستند و در داستان‌های هر دو نویسنده به خصوصیات اخلاقی و رفتار با خانواده اهمیت زیادی داده

شده است. همین نکته نگارنده را بر آن داشت تا به بررسی و مقایسه شخصیت کودک و نوجوان در آثار داستانی هوشنگ مرادی کرمانی و محمدرضا بایرامی پردازد.

فرضیه تحقیق

۱- شخصیت های کودک و نوجوان هوشنگ مرادی کرمانی و محمدرضا بایرامی از اعتماد به نفس بالایی برخوردارند.

۲- شخصیت های کودک و نوجوان هوشنگ مرادی کرمانی و محمدرضا بایرامی نسبتاً در در خانواده های فقیری زندگی می کنند.

۳- در آثار داستانی هوشنگ مرادی کرمانی و محمدرضا بایرامی به کودک و نوجوان توجه می شود.

۴- هوشنگ مرادی کرمانی و محمدرضا بایرامی در داستان هایشان به روستا توجه می کنند.

اهداف تحقیق

تشریح شخصیت کودک و نوجوان مرادی کرمانی و محمدرضا بایرامی.

شناخت داستان های هوشنگ مرادی کرمانی و محمدرضا بایرامی.

پرداختن به داستان های دو نویسنده از ادبیات کودک و نوجوان معاصر.

اجزای تحقیق

ساختار این تحقیق بر پنج فصل بنا شده است:

فصل اول: کلیات تحقیق.

فصل دوم: شخصیت در داستان.

فصل سوم: خلاصه داستان ها و عناصر داستان ها.

فصل چهارم: شرح شخصیتی کودک و نوجوان در داستان ها.

فصل پنجم: نتیجه گیری و پیشنهادات و فهرست منابع و ماخذ تحقیق.

پیشینه تحقیق

در زمینه ادبیات کودک و نوجوان تحقیقات چندانی صورت نگرفته است. در مورد طنز در آثار هوشنگ مرادی کرمانی رساله نوشته شده است. همچنین خانم پروین سلاجقه در کتاب صدای خط خوردن مشق به بررسی ساختار و تاویل آثار مرادی کرمانی پرداخته اند. ولی نگارنده تا به حال در مورد بررسی شخصیت کودک و نوجوان در آثار مرادی کرمانی به نوشته ای برنخورده است. در مورد آثار محمدرضا بایرامی هیچ تحقیق و پژوهشی صورت نگرفته است.

روش تحقیق و مراحل آن

روش تحقیق این پژوهشی توصیفی - تحلیلی و از طریق منابع و اسناد کتابخانه ای به شیوه ی فیش برداری از مباحث و جمع آوری داده ها از منابع می باشد. نگارنده با باز خوانی فیش ها و طبقه بندی آن ها در موضوعات و عناوین مختلف و با مستند ساختن یافته ها و فیش های حاوی مطالب مربوط به منابع و ماخذ معتبر، در ساختار بندی پژوهش خود از آن استفاده نموده و به تحریر متن پرداخته است.

اهمیت تحقیق

پژوهش حاضر می تواند؛ برای محققان و خوانندگان ذیل مورد استفاده قرار گیرد:

اساتید و دانشجویان رشته ی زبان و ادبیات فارسی.

اساتید و دانشجویان رشته ی ادبیات داستانی.

علاقه مندان به داستان نویسی.